

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslo sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Visuomenės sveikata (M 004)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Sveikatos mokslų institutas Visuomenės sveikatos katedra			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Vaikų ir jaunimo sveikata 5 kreditai (135 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	-	1	4
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	<p><u>Pranešimo pristatymas ir vertinimas</u>: pranešimas turi būti susijęs su disertacijos tema. Pranešimas turi būti suderintas su dalyką koordinuojančiais dėstytojais. Pranešimo trukmė 7-10 min. Doktorantas pranešime turi apžvelgti ir pagal galimybes kritiškai įvertinti naujausias (ne senesnes nei paskutiniųjų 10 metų publikacijas, susijusias su pranešimo tematika.</p> <p><u>Pranešimo vertinimo kriterijai</u> (minimalus įskaitomas balas – 5):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pateiktos medžiagos aktualumas, naujumas ir atitikimas pasirinktai temai (2 balai); b) bendra pranešimo struktūra ir apimtis, aiškus informacijos pateikimas, argumentacija (2 balai); c) apibendrinimas, išvadų pristatymas ir pagrindimas (1 balas); d) probleminių klausimų iškėlimas, apžvelgtų žinių taikymo savajame disertaciniame darbe pateikimas (3 balai); e) vaizdinių priemonių organizavimas, gebėjimas dalyvauti diskusijoje, klausimų valdymas(2 balai). 			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
<p>Suteikti teorinių ir praktinių, moksliniais tyrimais pagrįstų žinių, apie vaikų, jaunimo ir motinų sveikatą bei sveikatos priežiūrą, pagrindines jų sveikatos problemas, sveikatos rizikos veiksnius, sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą. Taip pat supažindinti ir pagilinti žinias apie įvairaus amžiaus vaikų augimo bei vystymosi dėsningumus, sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo politikos formavimą bei tarpsektorinio bendradarbiavimo svarbą sprendžiant vaikų sveikatos problemas.</p>				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
<p><u>Aktualiausias motinos sveikatos problemos</u>: vaisingumas, nėštumas ir gimdymas kaip būtinos sąlygos gerai vaikų sveikatai.</p> <p><u>Vaikų augimo ir vystymosi dėsningumai</u>, paauglystės teorijos. Ankstyvojo amžiaus vaikų raidos ypatumai. Individo vystymosi ypatumai paauglystės laikotarpiu.</p> <p><u>Įvairaus amžiaus vaikų sveikata ir jos stebėseną</u>: demografiniai sveikatos rodikliai (gyvenimo trukmė, gimstamumas, mirtingumas, jo priežasčių struktūra, sergamumas, mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos ypatumai, lėtinės neinfekcinės ligos (cukrinis diabetas, alerginės ligos, traumos, dantų ėduonis, onkologinės ligos, vaikų nutukimas). Užkrečiamųjų ligų prevencija ir jų plitimo profilaktika įvairaus amžiaus vaikų ugdymo įstaigose.</p>				

Vaikų ir jaunimo psichikos sveikata: emocinės sveikatos išsaugojimas, jo stiprinimas, patyčios, prievarta ir vaikų savižudybės kaip visuomenės sveikatos problema.

Vaikų sveikatos netolygumai, juos sąlygojantys veiksniai: rizikos grupių vaikų sveikatos problemos (asocialių šeimų, socialinių mažumų, vaikų su negalia). Skurdas, socialiniai neramumai ir vaikų sveikata. Vaikų prievarta ir prekyba vaikais, kaip visuomenės sveikatos problema. Paauglių nėštumai kaip visuomenės sveikatos problema.

Vaikų sveikatos priežiūra (sistemos, specialistai, finansavimas): profilaktinės intervencijos: vakcinacija (2030 m. Europos imunoprofilaktikos darbotvarkė), sveikatos stiprinimo programos. Vaikų ir paauglių profilaktiniai sveikatos tikrinimai. Paauglių sveikatos priežiūros ypatumai. Jaunimui palankios sveikatos priežiūros paslaugos.

Įvairaus amžiaus vaikų sveikatos stiprinimas ir ugdymas: tikslai, uždaviniai, metodai. Sveikatos elgsenos teorijos ir moduliai (tikėjimo sveikata modulis vaikams ir paaugliams, motyvuoto elgesio teorija, planuoto elgesio teorija, elgesio pokyčių modelis, Pender's sveikatos stiprinimo modelis ir kt.). Vaikų sveikatos raštingumas.

Europos regiono valstybių vaikų ir jaunimo gyvensena: (psichoaktyvių medžiagų vartojimas, paauglių lytinis elgesys ir kiti žalingi gyvensenos įpročiai). Pasaulio ir Lietuvos mokslininkų šios srities tyrimai. Įvairaus amžiaus vaikų, lankančių ugdymo įstaigas, mitybos ypatumai, valgymo sutrikimai, natūralaus maitinimo būklė ir problemos. PSO ir Lietuvos politika vaikų natūralaus maitinimo srityje. Motinos pieno pakaitalai. Moksliniai tyrimai apie žindymo paplitimą. Įvairaus amžiaus vaikų mitybos reglamentavimas. Funkcinis maistas ir maisto priedai vaikų ir jaunimo mityboje. Vaikų mitybos vertinimo metodikos.

Aplinkos įtaka įvairaus amžiaus vaikų augimui, vystymuisi ir sveikatos būklei: aplinkos ir sveikatos rodikliai, žalingų aplinkos veiksnių įtaka embriono ir vaisiaus vystymuisi. Ugdymo įstaigų aplinka (mikroklimatas, triukšmas, vibracija, apšvietimas ir kt., jų reglamentavimas). Ergonominiai reikalavimai mokinių darbo vietai (mokykliniai baldai, išmaniosios technologijos vaikų ugdymo procese).

Įvairaus amžiaus vaikų apsauga nuo ekstremalių sveikatai situacijų.

Mokinių ugdymas: darbo ir poilsio režimas, mokymo(si) krūviai kaip visuomenės sveikatos problema, moksliniai šios srities tyrimai. Vaikų nuovargis, pervargimas

Įvairaus amžiaus vaikų profesinė sveikata: vaikų darbo teigiami ir neigiami aspektai, paplitimas pasaulyje ir Lietuvoje, vaikų darbo problemos ir jų sprendimo būdai, pasaulio valstybių ir Lietuvos įstatymai, reglamentuojantys vaikų darbą.

Įvairaus amžiaus vaikų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo politikos formavimas: PSO sveikatos politikos rekomendacijos (Sveikata visiems 21 amžiuje – tikslai, uždaviniai) ir Lietuvos teisėkūra įvairaus amžiaus vaikų sveikatos saugos srityje. Tarpsektorinio bendradarbiavimo svarba sprendžiant vaikų sveikatos problemas. Pasaulio sveikatos organizacijos globalinės iniciatyvos: „Saugus nėštumas“, „Vaikui palanki ligoninė“ ir kt. Europos Komisijos, Europos Tarybos ir Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regiono biuro koordinuojamo projekto „Sveikatą stiprinanti mokykla“ įgyvendinimas Lietuvoje. Jungtinių Tautų Organizacijos Darnaus vystymosi tikslai ir jų sąsajos su vaikų sveikata. Europos vaikų ir paauglių sveikatos bei vystymosi strategija (tikslas, uždaviniai) ir jos įgyvendinimas Lietuvoje. Tarpžinybinis bendradarbiavimas, investicijos, bendros pastangos stiprinant vaikų sveikatą.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Paauglių sveikatos priežiūra šeimos gydytojo praktikoje. Sudarytojai : Leonas Valius, Lina Jaruševičienė. Kaunas, 2008, 348 p

2. Jonathan B. Kotch. Maternal and Child Health. Programs, Problems, and Policy in Public Health. Jones & Bartlett Learning, 2013, 527p.
3. Epidemiology of Women's Health. Edited by Ruby T. Senie. Jones & Bartlett Learning, 2014, 581p.
4. Theodore H. Tulchinsky, Elena Varavikova. The New Public Health. Second Edition. Elsevier Inc., 2009, 217 – 256.
5. The European health report 2005. Public Health Action for Healthier Children and populations. WHO, 2005, 129 p.
6. Wigle D. T. Child health and the environment. Oxford University Press. 2003, 416 p.
7. Sveikata 21. Pagrindiniai PSO visuomenės sveikatos priežiūros principai Europos regione. LR SAM, 223p.
8. Blair Witch, Waterston Tony. Child public Health. Oxford University Press, 2003.9. European strategy for child and adolescent health and development. WHO. EUChildren's health and environment. Developing action plans. WHO, EUROPE, 2005.
10. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, Resolution adopted by the United Nations General Assembly on 25 September 2015
9. Framework on Early Childhood Development in the WHO European Region. WHO, 2020
11. 2020-2025 m. Europos darbo programa. Jungtiniai veiksmai siekiant geresnės sveikatos. WHO, Europe, 2021.

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojanti dėstytoja: Rūta Maceinaitė-Žandarė (asist. dr.).
2. Rimantas Stukas (prof. dr. HP).
3. Rita Sketerskienė (doc. dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuvienė